

Sygn. akt I PK 281/15

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko Politechnice (...) w C.

o odszkodowanie z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 maja 2015 r., sygn. akt III APa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w C., wyrokiem z 5 lipca 2013 r., zasądził od pozwanej Politechniki (...) na rzecz powoda M. S. kwotę 10.000 zł tytułem odszkodowania za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu, oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 4.757,32 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, ponadto nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny.

Powód jest zatrudniony w pozwanej Politechnice (...) od 1 kwietnia 1973 r., ostatnio na stanowisku profesora zwyczajnego w Instytucie [...] Wydziału [x]. Na

posiedzeniu w dniu 12 czerwca 2008 r. Rada Wydziału [x], z inicjatywy dziekana prof. A. R., podjęła uchwałę nr (...) w sprawie oceny nauczycieli akademickich Wydziału [x], uczestniczących w procedurach związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną nauczycieli akademickich. Rada Wydziału – po zapoznaniu się z wnioskiem rzecznika dyscyplinarnego P. R. o ukaranie dziekana Wydziału [x] karą nagany z pozbawieniem prawa do pełnienia funkcji kierowniczych w uczelni na okres 4 lat oraz z postanowieniem Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej (UKD) o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego, podpisanym m.in. przez powoda jako przewodniczącego UKD i członka UKD W. P. – w głosowaniu tajnym uznała uczestnictwo w tej procedurze powoda, P. R. i W. P., jako nauczycieli akademickich Wydziału [x], za szczególnie naganne, wyjątkowo szkodliwe dla Wydziału [x] i niegodne nauczyciela akademickiego. Ponadto Rada Wydziału uznała, że z uwagi na szczególny charakter sprawy uchwała powinna znaleźć się w aktach osobowych tych osób.

Powód 1 czerwca 2009 r. złożył do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. skargę na uchwałę Rady Wydziału [x] nr (...) z dnia 12 czerwca 2008 r. Postanowieniem z 17 sierpnia 2009 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w G., w sprawie IV SA/GI (...), odrzucił skargę. Odrzucenie skargi nastąpiło z uwagi na to, że zaskarżona uchwała nie mieściła się w katalogu spraw, od których można wnieść skargę do WSA.

Pismem z 19 października 2009 r., skierowanym do Działu Kadr, Płac i Spraw Socjalnych (wpływ do Kadr 21 października 2009 r.), dziekan Wydziału [x] Politechniki (...) prof. A. R., w związku z doręczeniem Radzie Wydziału [x] prawomocnego postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z 17 sierpnia 2009 r. dotyczącego skargi powoda na uchwałę Rady Wydziału [x] nr (...), na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, wniósł o włączenie uchwały Rady Wydziału nr (...) do akt osobowych powoda.

Powód, w związku z zamieszczeniem przedmiotowej uchwały nr (...) w jego aktach osobowych, wielokrotnie w trakcie różnych spotkań, w tym przedwyborczych, związanych z wyborem nowych władz Wydziału [x], jak również w pismach skierowanych do władz uczelni, zwracał się o usunięcie uchwały z akt osobowych. Pismo informujące o zamieszczeniu uchwały w aktach osobowych było

dostępne zarówno dla pracowników administracyjnych i dydaktycznych Wydziału [x], jak i pracowników Działu Kadr, pracowników administracyjnych Rektoratu oraz rektora i prorektora. Decyzja o usunięciu wskazanego wyżej pisma z akt osobowych została podjęta przez kierownika Działu Kadr 1 września 2011 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione. Sąd podkreślił, że w prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w C. z 16 grudnia 2009 r., w sprawie IV P (...), przyjęto, że można mówić o molestowaniu powoda, w rozumieniu art. 18^{3a} § 5 pkt 2 k.p., przez podjęcie przez Radę Wydziału [x] uchwały nr (...) z 12 czerwca 2008 r.

Sąd pierwszej instancji wyraził pogląd, że skoro przedmiotowa uchwała została uznana za dyskryminującą, to zamieszczenie uchwały nr (...) w aktach osobowych powoda również spełnia te kryteria. Zamieszczenie uchwały w aktach osobowych powoda, biorąc pod uwagę jej treść, stanowi dalsze molestowanie. W uchwale bowiem zawarte są sformułowania odnoszące się do zachowań powoda, które określono jako „niegodne nauczyciela akademickiego”, „szczególnie naganne”, „wyjątkowo szkodliwe”, „niegodne”, a które to sformułowania miały na celu napiętnowanie powoda, stworzenie wobec niego wrogiej i nieprzychylniej atmosfery. Zdaniem Sądu, z tytułu naruszenia przez pracodawcę zasady równego traktowania w zatrudnieniu (w postaci molestowania), powodowi należało przyznać odszkodowanie w wysokości 10.000 zł. Przy ustalaniu tej kwoty Sąd miał na uwadze to, że zamieszczenie tej uchwały w aktach osobowych wraz z pozostałymi dokumentami przesłanymi przez dziekana Wydziału [x], biorąc pod uwagę treść uchwały oraz załączone postanowienie WSA w G. o odrzuceniu skargi na uchwałę, miało znaczny ciężar gatunkowy, zwłaszcza w kontekście pisma przewodniego dziekana. Pracodawca nie podjął żadnych działań w celu zapobieżenia zamieszczeniu uchwały w aktach osobowych powoda, mimo że nie był to dokument, który powinien znajdować się w tych aktach.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosły obie strony. Powód zaskarżył orzeczenie w części oddalającej powództwo, formułując zarzuty błędnych ustaleń faktycznych oraz naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Strona pozwana zaskarżyła wyrok w części uwzględniającej powództwo, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 18^{3d} k.p. w związku z art. 18^{3a} § 5 pkt 2 k.p. oraz

sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z zebrany materiałem dowodowym.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 8 maja 2015 r., częściowo uwzględniając apelację powoda: zmienił zaskarżony wyrok w pkt 3 w ten sposób, że zasądził od powoda M. S. na rzecz pozwanej Politechniki (...) w C. kwotę 2.931,48 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od pozwanej Politechniki (...) w C. na rzecz powoda M. S. kwotę 500 zł tytułem zwrotu części opłaty sądowej; w pozostałym zakresie apelację powoda oddalił. Oddalił także apelację strony pozwanej.

Odnosząc się do apelacji strony pozwanej, którą oddalono, Sąd Apelacyjny zaaprobował stanowisko Sądu Okręgowego, zgodnie z którym przedmiotowe zachowanie strony pozwanej wyczerpało znamiona dyskryminacji w postaci molestowania. Uchwała Rady Wydziału [x], załączona do akt osobowych powoda, oceniała zachowania powoda jako: „niegodne nauczyciela akademickiego”, „wyjątkowo szkodliwe”, „szczególnie naganne”. Umieszczenie takiej treści uchwały w aktach osobowych powoda jako profesora uczelni wyższej bezsprzecznie stanowiło naruszenie jego godności i uwłaczało jego osobie. Powód zajmuje wysoką pozycję wśród pracowników Politechniki (...). Piastując stanowisko profesora uczelni wyższej, zasadnie poczuł się poniżony, niedoceniony, jak i bezsilny wobec bezprawnych działań Politechniki. Uczucie to potęgował fakt, że uzyskał w świetle prawa ochronę w postaci wyroku sądu piętnującego niezgodne z prawem, dyskryminujące działania pozwanej, polegające na podjęciu przedmiotowej uchwały, a mimo to pozwana, ignorując prawomocny wyrok sądu, nie usunęła uchwały z akt osobowych powoda. Powyższego zachowania pozwana nie może tłumaczyć zaniechaniem pracownika Działu Kadr, jak i brakiem zamiaru, sprowadzając swoje postępowanie tylko do naruszenia rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (Dz.U. Nr 62, poz. 286). Jako niezrozumiałe jawi się postępowanie Politechniki, która nie usuwa z akt osobowych bezprawnej uchwały w sytuacji, gdy powinna wykazać podwyższoną czujność i uwagę w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, w tym również w

zakresie nadzoru nad podległymi pracownikami kadr. Podsumowując, Sąd drugiej instancji przyjął, że strona pozwana dopuściła się kolejnego aktu dyskryminacji wobec powoda w postaci molestowania, co uzasadnia zasądzenie na jego rzecz stosownego odszkodowania.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji wniosła strona pozwana, zaskarżając wyrok w części oddalającej jej apelację. Skargę oparto na podstawach: naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 18^{3a} § 5 pkt 2 k.p. w związku z art. 18^{3a} § 1 i 2 k.p., art. 18^{3d} k.p., art. 8 k.p., a także naruszenia przepisów postępowania, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 391 k.p.c., art. 227 k.p.c., 232 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c.

Skarżąca wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. Wniosła także o zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi. Zarzuciła, że materiał dowodowy zgromadzony w rozpoznawanej sprawie został oceniony tylko w części, a Sąd odwoławczy nie odniósł się do wszystkich zarzutów apelacyjnych. Ponadto poddała w wątpliwość prawidłowość zastosowania przepisów prawa materialnego, stwierdzając, że nie każde działanie, nawet jeżeli uznać je za akt molestowania, stanowi naruszenie zasady niedyskryminacji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, przysługuje od prawomocnych wyroków sądów drugiej instancji. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem trzeciej instancji, dokonuje wstępnej selekcji spraw do merytorycznego rozpoznania (tzw. przedsąd), a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Oznacza to, że na przyjęcie do rozpoznania zasługują takie skargi kasacyjne, których rozpoznanie (i rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy występujących w nich problemów prawnych) przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji albo doprowadzi do ujednolicenia rozbieżnego orzecznictwa.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Strona skarżąca powołuje się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, odnosząc ten zarzut do sfery faktów i dowodów. Należy w związku z tym przypomnieć, że Sąd Najwyższy nie jest sądem faktów, lecz sądem prawa. Zgodnie natomiast z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów; z czego wynika, że Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do bezpośredniego badania prawidłowości ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanych przez sąd drugiej instancji. Podstawą skargi kasacyjnej nie może być zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Formułowane przez skarżącego zarzuty, choćby dotyczące naruszenia prawa materialnego, nie mogą zmierzać do podważenia dokonanych przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych.

Argumentacja przedstawiona przez stronę skarżącą w rozpoznawanej sprawie stanowi polemikę z ustaleniami faktycznymi Sądu Apelacyjnego. Skarżąca prezentuje własną ocenę zebranych dowodów i własną wersję stanu faktycznego, a nie prawniczy wywód, który powinien wykazać wystąpienie widocznych *prima vista* naruszeń przepisów prawa świadczących o oczywistości skargi kasacyjnej.

Strona skarżąca w swym wywodzie przedstawia ponadto błędną interpretację art. 18^{3a} k.p., uznając molestowanie za zachowanie niebędące aktem dyskryminacji (rozumianej jako różnicowanie sytuacji pracowniczej w ramach konkretnego kryterium). Tymczasem art. 18^{3a} § 5 k.p. wyraźnie przewiduje, że oprócz opisanych w § 3 i 4 przejawów dyskryminacji (rozumianej właśnie jako różnicowanie sytuacji pracowników) aktem tym jest także molestowanie. Definicja molestowania nie wymaga, aby doszło do nierównego traktowania pracowników w sferze uprawnień pracowniczych, koncentruje się ona na ochronie godności pracownika. Przez regulację dotyczącą molestowania chroniona jest przede wszystkim wolność i godność pracownika (jego dobra osobiste), a nie równość. Molestowanie jest przez prawo traktowane jako akt dyskryminacji w każdych okolicznościach. Jest to przy tym naruszenie dóbr osobistych pracownika, skoro polega na naruszeniu jego godności.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.